

Květen 2008

K práci jsem odjakživa potřebovala samotu, ticho a klid. Nekonečné schůzování, debatování či módní brainstorming mi stále připadá jako zbytečná ztráta času. Postupně však přibývá chvil, kdy radu nebo pomoc druhých vítám s otevřenou náručí. A koneckonců již starý dobrý Aristoteles tvrdil, že člověk je tvor společenský. Tak je asi přirozené, že lidé nejrůznějších profesí mají tendenci se sdružovat do větších či menších skupin, společenstev, spolků. Specifický charakter má „spolčování“ v kultuře, kde členy poutají nejen podobné umělecké nebo ideologické názory, ale i touha prosadit se. Jeden z takových uměleckých spolků – Koliba

- Editorial
- Nejbližší akce a výstavy
- Květnová literární výročí
- V krajině dětství Vítězslava Nezvala
- Sejdeme se na Titanicu
- Koliba
- 3 otázky pro Jiřího Reynka
- Časopis Host do domu

– se na začátku května představí také návštěvníkům Památníku písemnictví.

Možná si při četbě Literky pomyslíte, proč se v tomto čísle, které je věnováno hlavně spolkovému životu, objevuje zrovna postava Bohuslava Reynka – samotáře, jenž je téměř ztělesněním anti-spolkového způsobu života, literární i výtoarné tvorby.

Mám velkou radost, že se prostřednictvím

Bohuslava Reynka Jiřího alespoň částečně uměleckým spolkům. A nakonec i jiný pól v přístupu k umělecké tvorbě.

Petra Pichlová

Verše měsíce

k v ě t n a

Bohuslav Reynek:
Vzpomínka na samotu

Samota oken. Samota dveří.
Dveře jsou černé. V okně se šepí.
Dveře zvou celo. Šeptá stín v keři.

**Některá (nejen) literární výročí
měsíce května 2008**

15. 5. 1929

se v Brně-Králově Poli narodil **Jan Trefulka**. Studoval literární vědu, estetiku a češtinu na Karlově a Masarykově univerzitě. Byl dvakrát vyloučen z KSČ (1950 a

1971), vykonával různá zaměstnání: traktorista, redaktor literárního měsíčníku Host do domu, noční hlídač, spisovatel „na volné noze“ (se zákazem publikovat). V letech 1970–1987 uveřejňoval romány (Zločin pozdvižení, Svedený a opuštěný) a novely (O bláznech jen dobré) v samizdatové Edici Petlice a v exilových nakladatelstvích Index a Sixty-Eight Publishers.

31. 5. 1892

se v Petrkově u Havlíčkova Brodu narodil **Bohuslav Reynek**. Žil v osamění, stranou oficiální kultury, na svém rodném statku, kde se věnoval překladům, poezii a výtvarnému umění (zejména grafice). Základem jeho literární i grafické tvorby je hluboce prožívaná katolická spiritualita. Debutoval roku 1913 v Moderní revui, později začal spolupracovat s nakladatelem Josefem Florianem. Založil vlastní bibliofilskou edici Sešity poezie. Je autorem několika sbírek básní (např. Smutek země, Setba samot, Pieta) a básní v próze (Rybí šupiny, Had na sněhu).

Nejbližší akce a výstavy Památníku písemnictví na Moravě

4. května, výstava Současná moravská bibliofilie

Poslední možnost navštívit výstavu Současná moravská bibliofilie, její tvář a směřování, která je otevřena již od 4. dubna.

6. května v 17 hod., vernisáž výstavy KOLIBA

Výstava představí nejen moravské umělecké sdružení Koliba, ale i další umělecké moravské spolky začátku dvacátého století. Výstava vznikla ve spolupráci se Slezským muzeem v Opavě. Pro veřejnost bude otevřena od 7. května do 29. června.

24. května, Muzejní noc

Tradiční noc otevřených dveří do všech muzeí Brna i okolí nabídne romantickou prohlídku Památníku písemnictví na Moravě.

KRAJEM DĚTSTVÍ VÍTĚZSLAVA NEZVALA

Loni jsme v Památníku písemnictví na Moravě založili Klub přátel. Základní myšlenkou bylo setkávat se při různých příležitostech s našimi příznivci a vůbec milovníky moravské literatury a zprostředkovávat pohled na literaturu i z trochu jiného, méně formálního úhlu. Tak se zrodil nápad uspořádat každý rok sportovně kulturní akci. Jejich předchůdcem byl loňský cyklistický výlet po stopách Petra Bezruče, který naplánoval a zorganizoval Ivan Zálešák. Organizační zajištění Klubu přátel je od samého počátku v rukou Ing. Romany Macháčkové, která se ujala také pořádání letošního výletu do kraje dětství Vítězslava Nezvala.

Výchozím bodem dubnového nezvalovského výletu byly Dukovany, odkud jsme se vydali po zelené stezce přes Rešice ke Spálenému mlýnu. Odtud jsme se drželi

značky žluté a ukryli se v Přírodním parku Rokytná. Pohodlnou cestu vystřídala úzká cestička podél řeky Rokytné, která byla naší společnicí kolem Bendova mlýna až k Tavíkovickému mostu. Tavíkovice – místo, kde Vítězslav Nezval hrával v přírodě divadlo – jsme minuli a silnice nás zavedla přímo do Šemíkovic před budovu bývalé školy, ve které básník se svými rodiči pobýval v letech 1903–1922.

U pamětní desky jsme se na Šemíkovice podívali Nezvalovým očima prostřednictvím ukázky z jeho knihy vzpomínek – *Z mého života*.

Příjemně znaveni jsme odpočítávali poslední metry k cíli našeho výletu – Rouchovanům, kde byl malý Vítězslav Nezval poprvé divákem divadelního představení.

Další z výletů pořádaných v rámci Klubu přátel Památníku je minulostí, ale již teď se (nejen) členové Klubu mohou těšit na další z příjemných setkání, kterým jistě bude prázdninová výroba pergamenu. Více informací přineseme v červnovém čísle Literky.

Koliba

Vydání spolkového zákona (15. listopadu 1867) znamenalo počátek rozvoje kulturních spolků na Moravě. Mezi nejvýznamnější moravské umělecké spolky první čtvrtiny 20. století patřily například Klub přátel umění (1900–1919), Moravské kolo spisovatelů (1912–1949), Literární skupina (1921–1929), Brněnský Devětsil (1923–1924) či Koliba (1919–asi 1922). Celková doba trvání Koliby je v porovnání s některými uměleckými spolky sice krátká, ale její uměleckou či duchovní hodnotu nelze opominout. Koliba je totiž důkazem obrody „moravského“ umění a myšlenky moravanství začátku 20. století, jak se o tom přesvědčí návštěvníci květnové výstavy v Památníku.

V uměleckém směřování Koliby hrál důležitou úlohu Frenštát pod Radhoštěm. Bylo to jednak místo narození několika členů skupiny (Františka Horečky, Františka Tučného, Břetislava Bartoše a Jana Michny), jednak se Frenštát stal již před první světovou válkou místem, kde bylo snadné propadnout obdivu k slovanskému východu a slovanskému mýtu. Nasvědčovaly tomu mnohé dobové vlastenecké oslavy, např. odhalení busty Františka Palackého nebo sousoší sv. Cyrila a Metoděje. Skupina mladých moravských umělců (kteří si už nyní, od roku 1914 na podnět Ferdise Duši říkali Kolibané) v tomto ovzduší uspořádala výstavu obrazů, soch, architektonických návrhů a knižních publikací. Až na některé kubisticky laděné sochařské návrhy se díla dotýkala lidové tradice a regionálních námětů, které byly vlastními pilíři kolibanské tvorby.

21. března 1920 se uskutečnila vernisáž druhé výstavy Kolibanů. Tentokrát se např. obrazy Jaroslava Augusty či Gustava Mallého, hračky Zdislava Hercíka, sochy Rudolfa Březe či Františka Gahury, keramika a grafiky vystavovaly v brněnském Domě umělců (dnešním Domě umění). Nechyběla ani literatura, a to

v podobě almanachu Čin a slovo a Kněhyně coby přílohy časopisu Veraikon. Vystavoval i Jakub Deml své deníkově laděné periodikum Šlápěje, publikace jím vydané či rukopis básnické knihy Moji přátelé. Třetí výstavu Kolibané uspořádali rovněž v Domě umělců dne 5. června 1921. Jmenovala se stejně jako katalog výstavy Vzplanutí východu. Ústředním motivem se tentokrát stala architektura. Téhož roku začala Koliba vydávat časopis Kněhyně jako samostatné periodikum. Ale již na začátku následujícího roku dochází k postupnému rozpadání spolku. Poslední zapsaná valná hromada Koliby proběhla 5. března 1922, další zápisy o jednáních spolku nejsou.

Mgr. Kateřina Vávrová

Vernisáž výstavy věnované uměleckému spolku Koliba proběhne v Památníku písemnictví na Moravě dne 6. května v 17 hodin. Pro veřejnost bude výstava otevřena od 7. května do 29. června denně kromě pondělí od 9 do 17 hodin.

SEJDEME SE NA TITANICU

Kdysi jsem chodíval na výstavy ze zájmu o vystavované předměty. Dnes chodím stále častěji na výzvědy: zjišťuji, co dělá konkurence. Ani sebezajímavější exponáty nezabrání mému podvědomí, aby mě neupozornilo na špatně přilepenou popisku, křivě visící exponát nebo věcnou chybu. Dobrý nápad, chytré a elegantní řešení ve mně vyvolávají trochu závidi: „...že nás to ještě nenapadlo..., jsou opravdu šikovní..., tohle bychom mohli zkusit taky...“.

Na výstavu Titanic, která na své pouti světem zakotvila i v bývalé hale Bauhausu na Heršpické ulici, mě nepřivedl zájem o katastrofy, ani mě nemotivoval stejnojmenný megafilm. Zlákala mě touha poznat finesy komerčně orientované prezentace unikátních předmětů a vidět svého druhu výstavnickou vlašťovku. Zvyklý na lidové vstupné v Památníku překonal jsem u pokladny zdráhání peněženky a vyklopil z hlediska muzejníka horentní sumu, celých dvě stě padesát korun. Dostal jsem za ně lodní lístek s konkrétním jménem pasažéra (v mém případě pasažérky) s otázkou, zda bych byl býval přežil (nepřežil). Pak už se přede mnou otevřely potmělé prostory: kdo by čekal nějaká mimořádná výstavnická řešení, ten by se mýlil. Výstava je věcná, zachycující událost, její aktéry, předeheru a závěr. Magnetem jsou exponáty, jimž dodala na hodnotě katastrofa a sofistikovaná technika použitá při jejich vyzvednutí z mořských hlubin. Poučná je jednoduchá a veskrze účelná instalace, která se obešla bez náročných počítačových simulací nebo světelných efektů. O ochotě návštěvníků číst přesvědčí skeptické muzejníky série poměrně obsáhlých doprovodných textů. A za zamyšlení stojí poznatek, že do výstavnictví lze vstoupit i s komerčními hledisky, pokud je nabízené téma dostatečně atraktivní a způsob prezentace střízlivý. Putovní výstavy tohoto typu mají určitě budoucnost a mohou se stát vážným konkurentem na našem domácím malém výstavnickém a muzejním trhu. Doufejme, že se nestanou ledovcem naší muzejní bárky.

PhDr. Vojen Drlík je zakladatelem a hybnou silou Památníku písemnictví. Stojí za většinou podnětů, které uvádí v chod naše aktivity – od přemísťování vitrín až po (zdánlivě) nikdy nekončící krácení textů.

3 otázky pro Jiřího Reynka

Jaký vztah měl Bohuslav Reynek k uměleckým spolkům? Stranil se jich?

Tatínkův vztah k uměleckým (a dalším jiným) spolkům nebyl nepřátelský, byl spíše lhostejný. On nebyl debatér, otázky teorie ho nezaměstnávaly a rozhovory táhnoucí se do noci nemiloval.

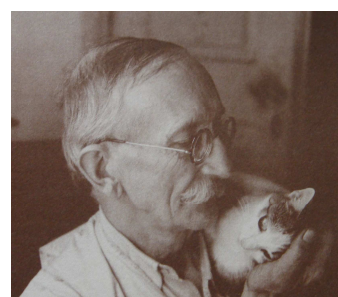
Dostával nabídky ke vstupu do některého z uměleckých sdružení? Slyšela jsem, že například Vlastislav Hofman jej chtěl přizvat k Tvrdošíjným... Jak na tyto nabídky reagoval?

V zdánlivém kontrastu k tomu, co tu bylo řečeno, byl jeho srdečný vztah k řadě přátel výtvarníků (Čapek, Hofman, Benda) a jeho vděčný vztah k Fillovi, který ho jako první povzbudil. Z okruhu těchto přátel mu přišla nabídka členství v Tvrdošíjných, o níž se zmiňujete. Nevím, jestli se to nakonec uskutečilo, on o tom moc nemluvil, nepovažoval to za důležité. Důležité ale pro něj bylo přátelství těchto lidí, které pak rád do Petrkova zval. Na ty návštěvy rád vzpomínal – bral je rád do polí a k potoku, kde jim předváděl chytání ryb do ruky, v čemž on vynikal.

Potřeboval Váš otec ke své literární a výtvarné tvorbě samotu?

Samota byla pro něho nutnost, většinou ho netížila, na rozdíl od často nepřiměřené společnosti lidí. Vítanými hosty jeho samoty byla naopak zvířata. To už jsou ale věci dostatečně známé.

Jiří Reynek (5. července 1929 v La Tronche u Grenoble) – po studiuna měšťanské škole pracoval u státních statků a v JZD jako krmič. Je svobodný. Od devadesátých let překládá z francouzštiny:

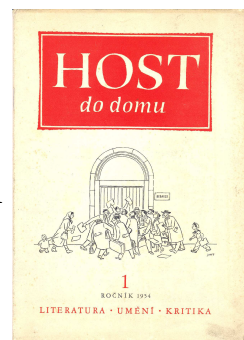
Bohuslav Reynek v polovině 50. let (foto: Daniel Reynek)

Henri Pourrat – Poklady z Auvergne (Havlíčkův Brod, Hejkal 1994), Henri Pourrat – O řeřavých očích (Havlíčkův Brod, Literární čajovna Suzanne Renaud 1997), Henri Pourrat – Kašpar z hor (Havlíčkův Brod, Literární čajovna Suzanne Renaud 2001) a Francis Jammes – Román zajícův (Havlíčkův Brod, Literární čajovna Suzanne Renaud 2002).

HLEDÁME – časopis Host do domu

Měsíčník pro literaturu, umění a kritiku s názvem Host do domu vznikl v Brně roku 1954. Jeho prvním šéfredaktorem byl až do roku 1963 Bohumír Macák. Již v době Macákova šéfredaktorství se v časopise objevily příspěvky, které doslova rozčeřily stojaté vody dobového kulturního života. S nebývalým ohlasem se setkal například článek Jana Trefulky „O nových verších Pavla Kohouta – polemicky“ v listopadovém čísle Hosta do domu z roku 1954.

Trefulkův článek zařadil do časopisu v době šéfredaktorovy nepřítomnosti Ludvík Kundera, který poté za trest musel z redakce odejít. Zlatou etapou svého vývoje prošel Host do domu až v šedesátých letech, kdy na šéfredaktorský post nastoupil Jan Skácel. Ten společně s redaktory Janem Trefulkou, Milanem Uhdem a Oldřichem Bártou postupně rozšířil okruh nových spolupracovníků. Redakce poskytovala prostor zejména mladým nastupujícím básníkům. Oproti předcházejícím ročníkům podstatně vzrostla také úroveň příspěvků kritické rubriky (k pravidelné spolupráci získala redakce například Václava Černého, hlavními kritickými oporami časopisu byli Zdeněk Kožmín, Jiří Opelík, Milan Suchomel a Oleg Sus). V listu se objevila řada nových rubrik (k dodnes proslulým patří například rozhovory Drzý interview, komické texty Kouzlo nechtěného nebo Skácelovy Malé recenze). Na konci šedesátých let se časopis ještě věnoval diskusím o společenských či politických otázkách. Od počátků normalizace se ale přímé polemice s mocí důsledně vyhýbal a v posledních číslech se soustředil výhradně na umělecké problémy. Přesto bylo jeho vydávání v dubnu roku 1970 zastaveno.

V Památníku písemnictví na Moravě jsou badatelům k dispozici kompletní ročníky z roku 1954 a 1956 a čísla 1-10 a č. 12 z roku 1955. Byli bychom rádi, kdyby se nám podařilo vytvořit úplný archiv všech ročníků Hosta do domu, a tak pro badatele zpřístupnit jeden z nejvýznamnějších moravských literárních časopisů v celé jeho šíři. Pokud byste měli možnost náš archiv doplnit, neváhejte nás kontaktovat.

**PAMÁTNÍK
PÍSEMNICTVÍ
NA MORAVĚ**

Vydává Muzeum Brněnska,
připravuje Památník písemnictví na Moravě
Klášteř 1, 664 61 Rajhrad
tel. 547 229 136
e-mail: pamatnik.rajhrad@quick.cz
www.muzeumbrnenska.cz
odpovědný redaktor: Vojen Drlík
redaktor: Petra Pichlová
Autoři textů: Vojen Drlík, Romana Macháčková, Petra Pichlová,
Kateřina Vávrová
vychází desetkrát ročně, číslo 5, ročník 2.